

ब्राह्मणब्रह्मोऽप्यत्र । “सममब्राह्मणे दानं द्विगुणं ब्राह्मणब्रह्मणे । अधीते शतसाहस्रमनन्तं वेदपारमे” मनुः ।
द्विजराज पु० इत० टच् समा० । १चन्द्रे अमरः । द्विज-
पतिशब्दे दृश्यम् । “इत्थं द्विजेन द्विजराजकान्तिः”
रघुः । २कपूर्वे ३द्विजत्रये ४द्विजोत्तमे विप्रे ५पक्षीन्द्रे
गरुडे च ।

द्विजलिङ्गिन् पु० द्विजस्य लिङ्गमस्यस्य इति । १क्षत्रिये
त्रिका० । २विप्रवेशधारिणि च । “तान् सर्वान् वातये-
द्वाजा शूद्रांस्तु द्विजलिङ्गिनः” मनुः ।

द्विजवाहन पु० द्विजः गरुडो वाहनमस्य । नारायणे
“एवं त्वमसि देवानां मन्त्रानां द्विजवाहनः । तच्छरीर
शतं कृणु ! जगत्प्रकरणं त्विदम्” हरिवं ७६अ०

द्विजव्रण पु० न० इत० । दन्तार्बुदे दन्तरोगभेदे राजनि० ।

द्विजग्रस्त पु० इत० । राजमात्रे (वरवटि) शब्दच० । तस्य
द्विजैर्भोजनस्य निषिद्धत्वात् तथात्वम् ।

द्विजसेवक पु० इत० । १शूद्रे शब्दक० । २द्विजसेविनामे त्रिका० ।

द्विजा स्त्री द्विजायते जन-ड । १रेणुकेनामगन्धर्व्ये अमरः
२भाग्यां मेदि० । ३पालङ्गां (पालङ्) शकभेदे शब्दच० ।
तासां कर्तनेऽपि पुनर्जायमानत्वात् तथात्वम् । ४द्विज-
जातिस्त्रियां ४तत्पत्त्यां च स्त्री ङीप् ।

द्विजाग्र पु० द्विजेषु अग्रः । विप्रे “अङ्गिरेव द्विजाग्रप्राणं
कन्यादानं विशिष्यते” । “ब्राह्मं कृतं द्विजाग्रप्राचीं
प्राशितं पिबतर्पणम्” मनुः । [कटुकायां राजनि० ।

द्विजाङ्गी स्त्री द्विजस्य दन्त्याङ्गमिव मूत्रमस्याः ङीप् ।

द्विजाति पु० द्विः जातिर्जनस्य । १ब्राह्मणे अमरः ।
२ब्राह्मणक्षत्रियवैश्येषु । “शूद्राद्विजातिभिर्जातो न भू-
मेभागमर्हति” स्मृतिः । “ब्राह्मणक्षत्रियविश्वस्तयोवर्णं
द्विजातयः । चतुर्थे एकजातिस्तु शूद्रो, नास्ति तु पञ्चमः”
मनुः । तेषां द्विर्जनसत्त्वं द्विजशब्दे दृश्यम् । ३अण्डजे
मेदि० । ४दन्ते च

द्विजानि पु० द्वे जाया यस्य निङ् । द्विभाष्ये के “अन्त्योर्नेव
चरति द्विजानिः” ऋ० १०।१०।१।११

द्विजायनी स्त्री द्विजः अय्यते ज्ञायतेऽनया अय-गतौ गत्य-
र्थस्य ज्ञानार्थत्वात् ल्युट् ङीप् । यज्ञोपवीते त्रिका० ।

द्विजालय पु० इत० । १दृक्स्थले खगाजये कोटरे शब्दच०
२नीडे । ३द्विजातां गृहे च ।

द्विजिह्व पु० स्त्री० द्वे जिह्वे नस्य । सर्पे स्त्रियां जातित्वात्
ङीप् । तेषां द्विजिह्वत्वकथा भा० व्या० ३४अ० यथा

“अथ सर्पांस्तुवाचेदं सर्वान् परमहृष्टवत् । इदमा-
नीतममृतं निक्षेपस्यासि कुशेषु वः । स्नाता मङ्गल-
संयुक्तास्ततः प्राप्नीत पन्नगाः ! । भवद्भिरिदमासीनैर्युक्तं
तद्वचस्तदा । अदासी चैव मातेयमद्यप्रवृत्तिं चास्तु मे ।
यद्योक्तं भवतामेतद्वचो मे प्रतिपादितम् । ततः स्नातुं
गताः सर्पाः प्रत्युक्त्वा तं तथेत्युत । यक्रोऽप्यमृतमार्क्षस्य
जगाम त्रिदिवं पुनः । अथागतस्तुतद्देशं सर्पाः सुधा-
र्धिनस्तदा । स्नाताश्च कृतजप्याश्च प्रहृष्टाः कृतमङ्गलाः ।
यत्नैतदमृतं चापि स्थापितं कुशसंस्तरे । तद्विज्ञाय
कृतं सर्पाः प्रतिमायाकृतञ्च तत् । सोमस्थानमिदं चेति
दर्भांस्ते लिङ्गिहस्तदा । ततो विधाकृता जिह्वा सर्पाणां
तेन कर्मणा । अभवंश्चातुस्तस्यां दर्भांस्तेऽथ पवित्रि-
णः । एवं तदमृतं तेन कृतमा कृतमेव च । द्विजि-
ह्वाश्च कृताः सर्पां गरुडेन महात्मना” । २स्त्रचके च
त्रिका० अमरः । ३खले मेदि० । ४चोरे ५दुःसाध्ये च
शब्दर० । तेषां सर्पतुल्यमर्माविधत्वात्तथात्वम् । “परस्य
मर्माविधमुज्जतां निजम् द्विजिह्वतादोषमजिह्वागा-
मिभिः” । “तमिदमाराधयितुं सकर्णकैः कुलेर्चं भजे
फणिनां भुजङ्गता” भाषः ।

द्विजेन्द्र पु० द्विज इन्द्र इव उपमितसमा० । १द्विजत्रये
इत० । २चन्द्रे ३कपूर्वे च “द्विजेन्द्रकान्तं” श्रितवत्सं-
न्धिया भाषः ।

द्विजेश पु० इत० । १गरुडे २चन्द्रे हेमच० ३कपूर्वे च ।
द्विजेश्वरादयोऽप्यत्र । “तन्मन्त्रयोगाहुगतं शिशिरांशुं
द्विजेश्वरम्” हरिवं ४५अ० ।

द्विजोपासक पु० द्विजमुपास्ते उप+आस-श्वल् । द्विज-
सेवके शूद्रे पारस्करनिष० ।

द्विजोन्तम पु० द्विजेषु उत्तमः । विप्रे ।

द्विट पु० द्वौ ठकारौ लेखनाकारे यस्य । १विसर्गे तस्य लेख-
नाकारस्य द्विटकाराकारत्वात्तथात्वम् शारदातिलक
व्याख्यानं राघवभट्टः । लज्जितलक्षण्या २स्नाह्यायाम्
तस्याः विसर्गशब्दवाच्यत्वागार्थकत्वात् तथात्वम् समा०
द्विगुः । इटकारद्वये न० । [दृश्यम् ।

द्वित पु० १देवभेदे २कृषिभेदे च एकतशब्दे १४६५।६६५०
द्वितय न० द्वयोरवयवः संख्याया अवयवे तयप् । द्वित्वसं-
ख्यायां “प्रसार्य स्तुतद्वितयं तयोर्यत् युतिर्भवेत् ।
“दृश्यन्ते पञ्चदशभिरापादाद्वितयं तथा” । “कटाहाद्वत-
यस्यैव संपुटं गोलकावृत्ति” स्मृ० सि० द्वाववयवावस्य ।